

i Ömbergstrakten och troligen öfverallt, wid denna sjö. Till bättre nytta för orten upplästar Wetteren ett grus, som gör landsvägen i Dahls Härad till en af de yppersta i riket.

1) Mineral. Geogr. s. 221. Vers. Tab. 1. — 2) Miner. Geogr. s. 222. — 3) Wetterens Beskr. s. 22. — 4) Miner. Geogr. s. 222. — 5) Miner. Geogr. s. 223. — 6) Gyllenhaal (Miner. Geogr. s. 220) anser denna i orediga lager hvilande Schiffer vara lösrisiven från sjelfwa hufvudhvarfwet. Den brinner någorlunda och finnes i den mängd, att anläggningen af ett Stenwerk här varit i fråga; men hans ringa aluholdighet har icke blifwit ansedd att kunna löna företaget, hvilket icke heller kommit i utföring. — 7) Det är utan tvifvel en egen local-märkvärdighet, att de nu uppräknade Öfvergångs-bergarter ligga i rad efter hvarandra från S. till N., i samma ordning, som de eljest förekomma liggaude öfwanpå hvarandra. — 8) Bleke, Creta Lophacea, visar sig genom kemiska experimenter såsom kalkart (Wallers Mineral. s. 13, 14). Här af anser denne förf. Bleket vara början till kalksten. Lillskiventyrns förhåller det sig tvärtom. — 9) Mineral. Geogr. s. 225. — 10) Namnet kommer deras, att, enligt en gammal folksägen, en wid namn Germund bor under detta färr och neddrager den öfver honom betande boskapen. Wallen är nemligen så sank och djup, att kreatur kunna der bett och hållet sjunka och försvinna.

Djur- och Växthistoria.

De flesta, som för naturalhistoriskt ändamål besökt Ömberg, hafwa antingen varit Entomologer eller Botanister; åtminstone hafwa Insecter och Växter utgjort det hufvudsakliga föremålet för deras undersökningar. Mastologien och Ornithologien hafwa, så widt mig är bekant, icke fört någon enda till detta ställe, och man har blott anmärkt hvad händelsen i detta fall erbjudit. Wisertligen äro äfwen de korta besök, hwilka de flesta varit i tillfälle att der anställa, minst förenliga med undersökningen af dessa natural-historiens grenar, och de resultatet som här af skulle uppstå kunna icke blifwa annat än högst ofullständiga. Det är tillslut uppenbart, att Ömbergs Fauna, i följd af sjelfwa localen, som afskiljer Berget fjerran från alla stogstrakter och på samma gång från alla håll blottställer det för häftiga stormar, måste vara långt mindre rik än dess Flora; men att icke desto mindre denna egna local äfwen i detta afseende ej låter sakna märkvärdigheter, är wäl lika otwifwelaktigt, som att stället växthistoria, ehuru så sorgfälligt studerad, wisertligen ännu icke är fullkomligt utredd och förmodligen gömmer ännu mycket herrligt, som endast är förbehållet en lyckligare framtid att föra i

wit larmet och oredan till den höjd, att man i sednare tider nödgats tillkalla uppsyningsmän för att bibehålla ordningen. Innan nedgåendet blickar ägat ännu owillkorligt omkring från en höjd, som beherrska utsigten åt fyra Landsböfvingedömen, sex Städer och omkring femtio Ryrfor 10). På en wacker plan wid Hjesans fot äro bänkar anordnade för de kommandes beqwämlighet, och under uppgåendet till en höjd, som stättas till 200 fot öfwer de andra bergsryggarna 11), träffas likaledes uppställda bänkar, för swagare fotgångares behof. Men den wackra ideén, att genom plantering förwandla hela uppgången till en allée, tillåter icke öksynnet att gå i verkställighet: omplantering har blifwit förnyad i flera år, och hwarje gång hafwa träden kort derefter blifwit afbrutna, eller uppgräfna med rötterna, hwarföre företaget nu mera anses omöjligt att utföra. Swanpå Hjesan, som har en rymlig och wacker plan med bord och bänkar inom en inhägnad, finnas dock några träd, hwilkas flugga är så mycket mera wederswickande, som man, oberäknaadt sådana dagars wanliga hetta, redan är wannmåttig och upphettad af promenaden.

Man har i århundraden gjort och kommer i århundraden att göra långa dirakta resor, och många afwika från sin egentliga resbana, för att besöka detta utmärkta ställe. Man bör då wälja en ren, klar dag, då luften är alldeles

fri från solroök och töcken, och wara försedd med en god tub. Ett särdeles skönt skådespel erbjuder den uppgående Solen, observerad ifrån denna upphöjda punkt. För att njuta denna ämblick genomwaka flera den forra sommarnatten på Hjesan.

I Dimbergs grannskap åt södra ändan finnes en upplastad Sandstens kallad Kungsbacken och nära bredwid i Hästholmsswiken en liten bergö, som kallas Husbacken. En gammal man, som nu bebod förra stället, har der under gräfning funnit en järnkula, hwilkens diameter innehåller wid på 2 tum, och flera kulor af samma metall så förtärda af rost, att de genast föllo sönder. På Husbacken träffas blott tegelgrus och några schifferbitar. Ordet hus, hwilket fordom betydde det som nu kallas slott, fäste, samt de funna kulorna gifwa anledning, att förmoda något derstädes hållet såltslag. Wenast i N. från S. Djurl., på den stora gräsplanen utmed wägen, ligger en stor stenkäglring, med flera stenar i medelpunkten.

1) Botin: Sw. Fölk. Hist. Andra B. s. 158, befaller Catholikerna, att hafwa infört hela detta stoff om Elfwor, Troll, Wytingar, Slogs och Sjörl, Tomtegubbar, Gassar m. m., för att dermed förwila och bedraga allmänheten. Men denna uppgift är alldeles falsk. — 2) Dissertat. de Monast. Alvastra, p. 17: "Nec hortos deesse ju-